

НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

*Н.Л. Шлафман, д.е.н., с.н.с., Т.О. Кір'язрова, аспірант
ІПРЕЕД НАН України, Одеса*

Податкова система країни повинна, як і всі інші фактори розвитку, сприяти вирішенню стратегічних задач розвитку нашої держави, а її фіскальна сутність має мати вторинне значення. Однак, у процесі реформування податкової системи України були шаблонно перенесені особливості податкових систем розвинених країн, що склалися протягом не одного десятиліття років, на нашу економіку. Із двох підходів до проведення податкових реформ: революційного й еволюційного, був обраний саме революційний, що передбачає внесення глибоких принципів змін в оподаткування. А саме цього, виходячи з досвіду розвинених країн, наприклад, США, не рекомендується робити. Були обрані основні податки, наприклад, такі як ПДВ і податок на прибуток, якими ефективно користуються розвинені країни, причому, не були прийняті в увагу умови, в яких вводилися дані податки, і сама їх сутність.

Характерною рисою ПДВ є те, що він призначений стримувати кризу надвиробництва й прискорювати банкрутство слабких підприємств. В Україні механізм визначення ПДВ не враховує ні сутності податку, ні його наслідків. Основна мета його введення – наповнення бюджету, адже з усіх податків у ньому найяскравіше виражена фіскальна функція. Законодавством закріплено, що ставка ПДВ застосовується у відсотковому відношенні до вартості реалізованих товарів (робіт, послуг). Таким чином, ігнорується сама сутність цього податку. Це проявляється ще й у тому, що ПДВ стягується навіть із відрахувань на соціальне страхування, внесків у Пенсійний фонд, акцизного збору, амортизаційних відрахувань і тому подібного. Таким чином, податком обкладається не додана вартість, а витрати, пов'язані з виробництвом продукції. Крім того, ПДВ сьогодні став головним знаряддям корупційного тиску на підприємницький сектор: 60 % бухгалтерів зайняті розрахунками щодо ПДВ; навколо ПДВ створилася величезна напівкримінальна сфера діяльності, в якій задіяні тисячі людей і через які проходить більше половини валового продукту.

Якщо ми хочемо перейти на інноваційний шлях розвитку, то ПДВ виявляється одним з каменів спотикання, тому що ПДВ по

суті штрафувє підприємства за ускладнення виробництва: тобто, чим складніше виробництво, чим більше технологічних переділів, чим більше постачальників – тим більше розмір ПДВ. І в підсумку виходить, що чим складніше високотехнологічна продукція, тим більший податковий тягар.

Таким чином, необхідна заміна ПДВ і податку на прибуток підприємств податком з обороту. Розрахунки показали, що при ставці цього податку 5%, податкові надходження до бюджету зростуть.

При цьому перевагами впровадження податку з обороту є:

- зниження витрат держави та підприємницьких структур на адміністрування податків, тобто істотно скоротиться час і, відповідно, невиробничий персонал, необхідний для адміністрування податків, що призведе до значної економії в загальнодержавному масштабі;

- процес надходжень податку до бюджету може йти перманентно, що забезпечить стабільність наповнення його дохідної частини;

- податок з обороту набагато простіше, а тому й уникнути його сплати набагато складніше (податкове маневрування починається тільки тоді, коли в розрахунку оподаткованої бази з'являється від'ємник). Обкладаючи в однаковій мірі всі елементи вартості, держава стимулює ефективне виробництво, тоді як оподаткування прибутку або доданої вартості зацікавляє лише в матеріалоемності, вбиваючи інтерес до одержання доходу. Крім того, обкладання обороту, що включає до оподаткованої бази витрати, ще і більш справедливо, оскільки в будь-якому спожитому ресурсі є неоплачена «природна складова» (понад витрати на її видобуток / транспортування), не пов'язана з працею або імпортом;

- введення податку зробить нерентабельними багаторівневі корупційні канали розподілу з великою кількістю посередників і буде стимулювати розвиток реального сектора економіки.